1896

№ 12 ԹԷՀՐԱՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼ 3

ԹԷՀՐԱՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼ 3 № 12

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

ԱՍՏՂ-ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Հրատարակւում է ամէն չորեքշաբթի օրը

Տարեկան գինն է Թէհրանում 12 ղռն. վեցամսեան 6 ղ. Պարսկաստանի օտար քաղաքները 15 ղ. վեցամսեան 8 ղ. Ռուսաստան 3 ռուբլի. վեցամսեան 2 ռուբլի. Օտար երկիրներ 8 ֆրանկ. վեցամսեան 5 ֆրանկ: Հասցէ՝ Teheran Rédaction ASTCH-AREVELIAN

«ԱՍՏՂ-ԱՐԵՒԵԼԵԱՆԻ» խմբագրութիւնը բաց է ամէն օր բացի կիրակի եւ տօն օրերէն:
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով. իւրաքանչիւր տողին 1 շահի:

ԲԱՑՈՒԵԼ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՂ-ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹԻ 1896 Թ.

Ա. Տ. „ԱՍՏՂ-ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ“ Ա. Տ.

Բաժանորդագինն է Թէհրանում տարեկան 12 ղռան վեցամսեայ 6 ղ. Պարսկաստանի օտար քաղաքները 15 ղռան, վեցամսեայ 8 ղռան: Ռուսաստան տարեկան 3 ռուբլի վեցամսեայ 2 ր. Օտար երկիրներ 8 ֆրանկ վեցամսեայ 5 ֆ. Թէհրանում ձեռքով ծախուածները հատը 6 շահի: բաժանորդագինը կանխիկ է:

Բաժանորդագրութեան համար դիմել ուղղակի խմբագրութեան. Téhéran, Redaction Astgh-Arevelian.

ԱԶԳ

Նամակներ և թղթակցութիւններ ուղղել հետեւեալ հասցէին:

Խմբագրութիւն Աստղ-Արեւելեանի՝ Redaction du journal Astgh-Arevelian

Խնդրում ենք այն ամէն պարոններից, որոնք գործ ունին խմբագրութեան հետ, իրենց նամակները ուղղակի խմբագրութեան հասցէին ուղղեն և ոչ թէ մասնաւոր անձանց:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մեր ուղղութիւնը. Հայկական հարց. Մի վերջին պատասխան. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ Խորհրդաւոր ղառններ. Նամակ Թէհրանից. Նամակներ խմբագրութեան. Նամակ Դավրէժից. Ներքին լուրեր. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ Մատիցայի աշխարհում (Revue des Revues dans le pays de Matiza) («Մեր Բօժկ» 1896 № 1)

ՄԵՐ ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆԸ

—

Շատ անգամ է պատահում, որ թէ դրսից և թէ ներսից դիմում են մեզ և հարցնում, թէ Աստղ-Արեւելեանը ինչ կուսակցութեան է պատկանում, կամ Կովկասի որ թերթերին է հետեւում:

Այս տարօրինակ հարցերը մեզ՝ առնուազն զարմացնում են: Ի՞նչ է նշանակում, միթէ հասարակական մի օրգան կարող է իւր էջերը տրամադրել կուսակցական հաշիւներով, միթէ իրաւունք ունի ստիպուած սեւը սպիտակ ներկայացնելով միամիտներին խաբել. ոչ, ոչ, հասարակական մի օրգան պէտք է լինի անաչառ քննադատող, լճացած կեղտոտութիւնները երեւան հանող և շատ անգամ մի պարզ մեքենայի պաշտօն կատարելով հակառակ գաղափարների շփումից յառաջացած երեւոյթների նկարը պատկերացնող և շատ անգամ էլ հէնց իր ներկայացրած նկարի թերութիւնները բացատրող:

Այդ ուրիշ հարց է, երբ մի որոշ կուսակցութիւն կունենայ և իւր որոշ օրգանը, իւր ձգտումների արտայայտիչը. բայց երբ. այն ժամանակ միայն երբ գաղափարական կուսակցութիւնները գոյութեան իրաւունք ստացած կը լինին:

Անգլիան այսօր բաժանուած է. բազմաթիւ կուսակցութեանց. որոնց մէջ գլխաւոր տեղը բռնում են Ազատամիտները և պահպանողականները. առաջինը ձգտում է ժողովրդի յառաջադիմութեան գործը յառաջ տանել անընական արագութեամբ, իսկ երկրորդը՝ ամեն անգամ նրա ձեռքը բռնելով ասում է «սպասիր դեռ շուտ է» կամաց քայլէ որ չ՚ընկնիս:

Բայց այդ միեւնոյնը չեն ներկայացնում մեր կուսակցութիւնները: Այսօր պաշտօնի գլուխ է մի հոգաբարձու, մի ուսուցիչ, մի երէցփոխ մի հոգեւոր պաշտօնեայ, նրա ներկայութիւնը դուր չէ գալիս այս ինչ Թաթոսին, ահա իւր շուրջը հաւաքեց իւր խնամիներին և ազգականներին և կազմեց մի դիւրաբեկ կուսակցութիւն, որի կեանքը այնքան երկար կը լինի, որքան պաշտօնի գլուխ կը մնայ հակառակորդը. արդեօք ծիծաղելի չէ՞ր լինի, եթէ Թաթոսը մի օրգան էլ ունենար իւր հակառակորդին հարուածելու համար:

Ամփոփելով մեր խօսքերը հրապարակով յայտնում ենք, որ այդ ձգտումներով հորիզոն չը բարձրացաւ Աստղ-Արեւելեանը: Նա՛ իրեն նպատակ ունի խորտակել, փշրել այն անջրպետները, որոնք արգելք են դառնում ճշմարիտ կուլտուրայի ծաւալման, ջնջել լոկ ֆինանսական ուժի առաւելութեամբ ձեռք բերուած գիրքերը, ժողովրդին մատնանիշ անել հաւասարութեան օրէնքները և օգնել նրան իւր սեփհական իրաւունքներին պաշտպան կանգնելու գործում: Ահա այս միակ կուսակցութեան է պատկանում Աստղ-Արեւելեանը. որանից դուրս կուսակցութիւն՝ գոյութիւն չունի նրա համար:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Վիէննայից գրում են թէ Հայաստանի մասին հրատարակուած կապոյտ տետրը բաւական ուշադրութիւն գրաւեց այստեղ, գլխաւորապէս այն պատճառով որ Կոմս Գօլուչովսքու քաղաքականութիւնն է պարզաբանում. երեկոյեան թերթերից մէկը այն գաղափարն է յայտնում, թէ Գօլուչովսքին արգելք դառաւ անգլիական արտաքին գործոց Դիւանի անմիջական գործողութեան, և Լորդ Սոլզբերուն այն համոզմունքին բերեց, որ թէ նա իւր Արեւելեան քաղաքականութեան մէջ պնդէր շատով միայնակ պիտի մնար և թէ կոմս Գօլուչովսքին առաջինը պիտի լինէր նորա այդ քաղաքականութեանը չհետեւող, թէեւ նա սկզբից համամիտ էր Սոլզբերուն և միայն այն ժամանակ վճռեց վերջինի քաղաքականութեան չհետեւել երբ հաստատուեց որ Ռուսը վճռել է Թուրքիայի պաշտպանը լինել, և թէ ռուս անգլիական մի պատերազմի վախ կար, որից պիտի առաջ գար Եւրոպական ընդհանուր պատերազմ. այդ ժամանակ նա թող տուեց Հայաստանի Բարենորոգմանց ծրագրի գործադրութիւնը և անմիջապէս մոռացութեան տուեց հայկական խնդիրը:

Միսիոնարների արտաքսումը

Բեռլինում հրատարակւող Localanzeiger թերթը տեղեկացնում է թէ ռուսաց խնդրանօք՝ Բ. Դուռը շուտով պիտի արտաքսէ Փոքր Ասիայից բոլոր ամերիկացի և անգլիացի միսիօնարները. թէեւ այս լուրը արժանաւոր աղբիւրից է բայց և այնպէս չպիտի երաշխաւորեմ «ասում է վերոյիշեալ թերթը:

Նոր կոտորած

Մուշից տեղեկութիւն է հասել, մարտի սկիզբներն այնտեղ 13 հայ ընտա-

նիքներ կոտորել են մուսուլմանների ձեռամբ ինչպէս նաեւ 5 հոգի էլ Անգորտի նահանգում գտնւող Քիրշեհիր քաղաքում որոնց մանրամասնութիւնները դեռ պակասում են։

Ներկայ հայ կարօտեալների թիւը

Անթորից հետեւեալ ցուցակն են ուղարկել Daily News-ին 3,500 հոգի թշուառացած հայեր կան այստեղ, որոնք ամերիկեան եւ անգլիական նպաստից ընկերութիւններից օգնութիւն են ստանում, իսկ Մարաշում 5,000-ից աւաւել են. եւ հաւատացւում է որ 20,000-ի չափ էլ կան Զէյթունում։

Հաճինում 1,500 հոգի նպաստ ընդունողներ կան. Կեսարիայում 1,000 ընտանիք կոտորեալ աղքատութեան մէջ են եւ մի պատառ հացի կարօտ։ Մարզինու քրդաբնակ լեռներում էլ կան 10,000-ից աւաւել մերկ եւ սոված ժողովուրդ, որոնց կենդանի պահելու համար՝ միայն երկու հազար անգլիական ոսկի է հարկաւոր առ այժմ. իսկ Խարբերդը իւր շրջակայքով 100000-ի չափ թշուառ մերկ եւ սովալլուկ հայեր է պարունակում ահա՞ մեր սոված, անտուն անտէր թշուառացած եւ մի պատառ հացի համար հոգի տւող հայերի թիւը, որ մինչ յունվար 30. միայն 121,000-ի է հասնում։

Բարձր դուռն անտեսանելի է

Հակառակ Թիւրք մամուլի տւած տեղեկութիւններին, բարենորոգումների ծրագիրը գործադրելու ջանք կամ գործողութիւն չի տեսնուել. Բ. Դռան կազմակերպած յարատեւ կառավարող քոմիթէն, որի պաշտօնն է լսել գանգատներ եւ հսկել բարենորոգումների ծրագրի գործադրմանը դեռ՛ ոչ մի նիստ չի ունեցել (ասում են միայն) իւր անդամների հիւանդութեան պատճառով, գլխաւորապէս առ ի չգոյէ նախագահի. թէեւ այդ պաշտօնն ինչպէս ասում էին, պիտի յանձնուէր Հալէբի նախկին Վալի Ջէհնի փաշային։

Կայսերական բարձր գործակալ Շաքիր փաշան, որի պաշտօնն է Փոքր Ասիայի 6 վիլայէթները բարենորոգումներ մտցնել դեռ որեւէ քրիստոնեայ օգնական չի ստացել ինչպէս նաեւ 6 վիլայէթների վալիներն որոնք ըստ բարենորոգմանց ծրագրին՝ պիտի ունենան մէկ մէկ քրիստոնեայ տեղակալ եւ օգնական։

Խարբերդի կոտորածների մանրամասնութիւնը

Հետեւեալ ցուցակը որ պատրաստուել է 1896 յունվար 15-ին ներկայացնում է Խարբերդ նահանգի՝ թիւրքերի կատարած խժդժութիւնների մանրամասնութիւնները.

Սպանւած հայեր	29,544
Այրւած ,,	1,383
Սպան. հայ քահանաներ եւ ուսու.	51
Ցրտից եւ անօթութիւնից մեռած	3,266
Դաշտում եւ ճանապարհների վրայ գտնւած սպանւած հայեր	4,330
Վախից մեռածներ	760
Մեռածների գումարը	39,334
Վիրաւորեալներ	8,000
Այրւած տներ	28,000
Սրի ուժով մահմետականացածներ	15179
Քանդւած վանքեր, դպրոցներ եւ եկեղեցիներ	227
Բռնաբարուած կանայք եւ աղջկ.	5,630
Հայ կանայք ստիպմամբ ամուսնացած թիւրքերի հետ	1,632
Բոլորովին թշւառացած եւ աղքատացածներ	94,870

Հաւատացւում է որ, վերոյիշեալ ցուցակը, հայոց՝ 1895 հոկտ. 1-ից մինչեւ յունվար 15. 1896 ունեցած կորուստի մի երրորդ մասն է։

ՄԻ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Մարդիկներ, որոնց հոգեկան բոլոր հարստութեան, տաղանդի ամբողջ զօրութեան եւ իդեալի բարձրութեան ներկայացուցիչը եղել է հայհոյանքը, բամբասանքը, սուտը, կեղծիքը եւ այլն. մարդիկներ՝ որոնց բոլոր գոյութիւնը ներկայացնում է կեղտոտ ճահիճներում քաշքշւող գեհենի կեանքը, այսօր՝ զարմանալի միամտութեամբ կոկորդիլոսի արտասուք են թափում, որ Աստղ-Արեւելեանը լայեղ չէ համարում իրենցով զբաղուելու, զզւում է պրպտել մի հատած ճահիճ, հրաժարուելով միեւնոյն ժամանակ Թունաւորել մաքուր մթնոլորտը։

Բայց ժամանակ է այժմ հարցնելու, թէ արդեօք ինչ կարեւորութիւն ունի Աստղ-Արեւելեանի համար ձեր կեանքը, չէ՞ որ «եթէ մի թերթ զբաղուի աղբրուկներով այլ եւս նա թերթ չէ այլ փալասի կոյտ» այդ՝ դուք ինքներդ էլ խոստովանում էք։

Իսկ թէ դուք տզրուկներ էք այդ մասին շօշափելի փաստեր ունինք։

Նախ՝ դուք ձեր չը սիրած հակառակորդներին վարձկան պարսիկների ձեռքով ծեծել էք տալիս եւ դա՝ սկանդալութիւն է։

Վարձում էք մի աշխատակից, սակայն նրա վարձը կուլ տալու համար մի այնպիսի շառեր ստեղծում, որից փողոցային սրիկաներն անգամ կ՚ամաչէին, դա վայրենութիւն է։

Ամբողջ մի տարի հրապարակ էք հանում անմեղների պատիւը շօշափող զարբնած ստեր, սակայն մի գեղեցիկ օր ահա յայտարարում էք թէ այդ բոլորը կարեւորութիւնից միանգամայն զուրկ պէտք է համարել, որովհետեւ լրատուն մեզ չարաչար կերպով խաբել է. դա անխղճութիւն է։

Այսօր մեղադրում էք մի մարդի. աւազակ, դրամների խժռող էք անուանում նրան, վաղը պաշտօնապէս ձեր թքածը լզում էք յայտարարելով թէ «մեր ասածը զրպարտութիւն էր». սրան ինքներդ մի անուն ուէք։

Ներկայանում էք մի գիրք ունեցող մարդի, փող պահանջում նրանից. մերժողական պատասխան էք ստանում եւ ահա վաղը սկսում էք պարբերական մամուլի մէջ անուանարկել նրան. սա մի փառաւոր շանտաժիստի գործ է։

Դուք չէ՞ք, որ խմբագիրների կարգը անցկացրիք մի գռեհիկ, անգրագէտ գրաշարի, որ իր անունն անգամ հազար ու մի նեղութիւններով է ստորագրում. սրան ինչ անուն կը տայիք։

Եւ վերջապէս դուք չէ՞ք այն տապետները, որոնք իրանց թոյլ են տալիս անտանուն, անստորագիր նամակներ, յայտարարութիւններ ցրւել եւ գիշերանց քաղաքիս պատերին, եկեղեցիների դռներին փակցնել, յայտարարելով որ ձեր չը սիրած մարդկանց պիտի սպանէք, կտորէք, խողխողէք եւ այլն տյա ինչո՞ւ էք վարանում, վերջապէս եթէ մարդ էք դուրս եկէք ասպարէզ դէմ առ դէմ ճակատ առ ճակատ կռուեցէք, գնտակի դէմ գնտակ, սուրի դէմ սուր ոչ թէ կանացի սպառնալիք։ Թողէք այդ Դոնքիշօտային տապետութիւնը, այդպիսիներին անուանում են սկանդալ, սրիկայ եւ այլն։

Ուրեմն քանի որ դուք որոշած էք մնալ այդ սողնային կեանքի մէջ. մենք մեր գրիչը չենք պղծեր ձեր գոյութիւնը խոստովանելու. այս խօսքերը վերջին անգամն ենք ուղղում ձեզ, մենք միշտ թքել ենք եւ էլի կը թքենք նրանց վրայ, որոնք ճակատ առ ճակատ կռուելու քաջութիւն չունին եւ գաղտփարի ազնիւ պատերազմի տարերքն անգամ դեռ եւս նրանց անծանօթ են մնացել։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՂՈՍԱՆՆԵՐ

Մի վատ բնաւորութիւն ունիմ, ինչ անեմ բնաւորութիւն է հօ չեմ կարող հանել ինձանից դէն ձգել. ես շատ կասկածոտ կերպով եմ վերաբերւում դէպի այն ձեռքերը, որոնք աշխատում են ստւարացնել ազգային հաստատութեանց գանձանակները։

Մի տօն օր գտնւում էի Թէհրանից քիչ հեռու հայաբնակ Վանաք գիւղում. եկեղեցում պատարագ էր, քաղաքից

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԱՏԻՑԱՅԻ ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ

(Revue des Revues dans le pays de Matiza) *(«Միր Բօժիյ» 1896 № 1)*

Որքան ընդարձակվում էր «Մատիցայի» գործունէութիւնը, այնքան մեծանում էին եւ՝ նրա եկամուտները, դրա հետ միասին մեծանում էին եւ ծախքերը։

1890 թ. «Մատիցիան» տօնում էր իր գոյութեան տասնամեակը։ Տասը տարուայ ընթացքում ժողոված փողերի ընդհանուր գումարն էր 1,578,685 գուլդէն. ծախքը 1,367 ,800 գուլդէն։ Իր գոյութեան տասնեւմէկերորդ տարում «Մատիցիան» պահպանում էր մի գիմնազիոն, երեսուն երեք ժողովրդական դպրոց եւ երեսուն երեք մանկական ապաստարաններ։ Ուսուցիչների թիւը 215 ի հասաւ։

Մինչեւ 1895 թ. «Ընկերութիւնը» ժողովել էր 2,500,000 գուլդէն, իսկ անդամների թիւն էր 25,000։

Ի՞նկատի առնելով չեխերի թիւը, ակամայ հարց է ծագում, թէ ո՞րտեղից է հանում «Մատիցան» այդ ահագին գումարները։

Միայն մօտ ծանօթանալով չեխական կեանքի հետ, տեսնելով չեխի պատրաստակամութիւնը՝ վերջին կոպէյկէն անգամ չխնայել ազգային հաստատութիւնից, կըհասկանանք, թէ ինչ միջոցներով է պահպանվում «Չեխական դպրոցական Մատիցա Ընկերութիւնը։

«Դպրոցական Մատիցա» ----- դա մի ազգային հաստատութիւն է, զուրկ կուսակցական որեւէ գոյնից։ Իւրաքանչիւր չեխ սրտին այնքան սիրելի «Մատիցայի» համար՝ հաւասարապէս աշխատում են թէ պահպանողական, թէ ազատամիտ, թէ կղերական եւ թէ սոցիալ-դեմոկրատ։ Զարմանք է կարծել, թէ «Մատիցայի» պահպանողը չեխ հասարակութեան միայն զարգացած դասն է։ Իւրաքանչիւր չեխ՝ ինչ արհեստ էլ ունենայ, ինչ դասակարգի էլ պատկանում լինի, իր սրտին շատ մօտ է ընդունում «Մատիցայի» յառաջադիմութիւնը՝ «Մատիցային» նուէր է տալիս թէ արհեստաւորը, թէ բանւորը եւ թէ գիւղացին։ Մանաւանդ մեծ զոհաբերութիւններ է անում այդ վերջինը։

Չեխը թողնում է իր հայրենիքը, հեռանում Չեխիայից, բայց չի մոռանում իր «Մատիցան»։ Իւրաքանչիւր տարի ընկերութիւնը հազարաւոր գուլդէններ է ստանում Ամերիկայից, Աւստրալիայից, Ռուսիայից, Լօնդօնից, Վիեննայից եւ ուրիշ տեղերից, ուր չեխ գաղթականներ կան։

Դժուար է երեւակայել մի չեխ, որ ոչինչ նուիրած չլինի «Մատիցային»։ Չկայ մի չեխ, չկայ մի չեխական հաստատութիւն, որ իր պարտականութիւնը չհամարի «Մատիցային» աջակցել, չկայ այդ բարի խնդական խմբում։ «Մատիցային» նպաստ են տալիս Պրագայի մագիստրատը, քաղաքային վարչութիւնները եթէ չեխերը մեծամասնութիւն են կազմում, չեխական բոլոր բանկերը, խնայողական գանձարանները եւ ուրիշ այդ պիսի հաստատութիւններ։ Չկայ մի հասարակական կամ մասնաւոր, ընտանեկան ուրախութիւն, տօն, որ Մատիցային» մի յայտնի գումար չհայթայթէ։

Ամեն մի յարմար դէպքից չեխն օգուտ է քաղում, որ ընկերութեան հիմնադրամը մեծացնէ։ Մրցանակներ, հասարակական ժողովներ են լինում. ներկայ եղողներից մէկը կամաւ մէջ է մտնում եւ նուէրներ ժողովում յօգուտ Մատիցայի։ Որեւէ քաղաքական նիստ վերջանում է. դուրս գալիս դրան մօտ, անպատճառ կը տեսնենք մի պարոն, որ դէմ է անում գլխարկը՝ ասելով։

----«Մատիցայի» օգտին։

Հանդէսներում, երեկոյթներում տիկիններն են նպաստ ժողովում։ Հանգանակութեան եղանակներ կան, որոնք պատիւ են բերում չեխի հնարագիտութեանը։

Օրինակ՝ դուք նստած էք մի ճաշարանում։ Սեղաններից մէկը շրջապատող խմբի միջից ոտքի է կանգնում մի պարոն եւ մի գլխարկ վեր բարձրացնելով, յայտնում է.

«Հասարակական աճուրդով ծախվում է այս գլխարկը յօգուտ «Մատիցայի». գինն է երկու կոպէյկէ։ Ո՞վ է աւելի տալիս»։

Րոպէական լռութիւն է տիրում, ապա դահլիճի զանազան անկիւններից ձայներ են լսվում։

----Երե՜ք։

----Չո՜րս։

----Հի՜նգ...

Գլխարկի տէրը մի սեղանից միւսն է անցնում, գլխարկի մէջ կոպէյկէներ ժողովելով։ Աճուրդը սովորաբար բաւական երկար է տեւում. հասարակութիւնը ոգեւորվում է. վերջապէս մէկն առանում է գրօշանոց սիգարը, որի գինն արդէն երկու-երեք գուլդէնի է հասել։ Ժողոված փողն այնուհետեւ «Դպրոցական Մատիցայի օգտին» վերնագիրը կրող տփի մէջ է գցվում. այդպիսի տփեր տասնեակ հազարներով ցրուած են Չեխիա, Մորաւիա եւ Սիլեզիա զանազան հասարակական եւ առեւտրական հիմնարկութեանց մէջ։

Անդամակցական կանոնաւոր տուրքերից զատ՝ «Մատիցա» ընկերութիւնը իւրաքանչիւր տարի հարիւրաւոր գուլդէններով մեծ նուիրաբերութիւններ է ստանում։

Ամեն մի ինտելիգէնտ չեխի կեան-

էլ բազմաթիւ ուխտաւորներ կային. ես էլ գնացի եկեղեցի: Առաքելոցի ժամանակն հասաւ, սկսեցին սովորութեան համեմատ գանձանակներ ման տալ, հա՛, իմ չար բնաւորութիւնս սկսեց գործել. նայում էի ուխտաւորներին, նայում էի գանձանակներին և ման ածողներին. մօտս կանգնած էր մի ծանօթ բարեպաշտ տիկին ձեռքը գրպանը տարաւ և 10 հատ 2 ղռանոց արծաթ դրամ հանելով տուեց գանձանակ ման ածողին, որ կէսը ձգէ վարժարանի գանձանակում իսկ միւս կէսը եկեղեցու երեք գանձանակներում:

Այստեղ դարձեալ իմ ներքին համոզումս սկսեց չար երևակայութիւններով զբաղուել դրամները երեցփոխին յանձնեցին այնքանը լաւ նկատեցի:

Այդ օրից էլ շատ օրեր անցան. մի օր էլ դարձեալ լսեցի թէ Վանագի եկեղեցու գանձանակներն պիտի բացուին: Ինչպէս որ էր այդ որոշուած օրն էլ ինձ ձգեցի Վանագ, դարձեալ ներկայ գտնուեցայ գանձանակների բացման հանդէսին: Բայց կարելի է երևակայել զարմանքս, երբ խորհրդաւոր սպիտակ ղռանները այստեղ էլ աչքովս չընկան. իսկապէս խիստ սոսկալի է: Դարձեալ բացատրութիւն խնդրեցի երեցփոխից. բայց նա մի շատ անտեղի և անշնորհք պատասխան տուաւ, որից ակնյայտնի երևաց, որ արծաթէ դրամները փոխանակ գանձանակը մտնելու, մտել են մի մասնաւոր գրպան:

Ի՞նչ ասել այդպիսի մարդկանց, որոնք խաղում են ուխտական գումարների և նրանց ժանգի հետ: Իսկապէս ցաւալի է:

Հայկ Խաչատուրեան.

ՆԱՄԱԿ ԹԷՀՐԱՆԻՑ

Մարտ 30 96.

Յարգելի խմբագրութիւն Աստղ-Արեւելեանի. Հաճեցէք յետագայ տողերս զետեղել պատուական Աստղի մի անկիւնումն եթէ կարելի է:

Զատիկ առաւօտ ինձ յանձնեցին մի քանի հատ անշնորհք ու այլանդակ գրութիւնով յայտարարութիւններ, ուղղուած իմ հասցէին, որով ապիկար գրողը՝ իւր այդ լիրբ խօսքերովը պահանջում էր, որ ասպարէզից հեռանամ: Քանի որ այդ յայտարարութիւններից շատ տեղեր էր տեսնել և այսօր էլ այդ եղել է հասարակութեան բերնի ծամօնը, ուստի ինձ պարտք եմ համարում հրապարակաւ ասելու որ այդ յայտարարութեան հեղինակը նոյնն է, որ սպառնալիք կարդաց սովետների հանգանակիչ ժողովի դէմ, նոյնն է, որ տարիներ առաջ նոյնանման լրբախօս նամակներ և յայտարարութիւններ էր ուղարկում սորա նորա հասցէին, վերջապէս այդ մի հոգի է և ոչ մի խումբ և այն էլ մինչ կոկորդն օղիի մէջ թաղուած մէկը. ուստի քանի որ այդ պարոնը քաջութիւն չունի Թէհրանում գտնուող երկու թերթերից գոնէ մէկի մէջ հրապարակ դուրս գալ և իւր պահանջները անել, լաւ է, որ զսպէ իւր կիրքը և էլ այսուհետև այլոց հասցէին իւր պատուին արժան ցեխ չշպրտի, որովհետև այդ կատարեալ լրբութիւն է և ստորնութիւն. մարդկանց վարկը կոտրել ջանալ, այն էլ այդպիսի ճիւաղային միջոցներով, սրիկայութիւնէ եւ քաշահոգութիւն.

Գ. յայտարարագիր, որին լաւ կճանաչեմ իմ ի՞նչ վնաս է հասել քեզ կամ հասարակութեանը, ի՞նչն է քեզ ստիպում խուսափել միջից մութ ձեռքդ քսել այլոց մաքուր շալկին, հ՞ը, բիւջէիդ և գրպանիդ վնաս է Սոկրատի ասպարէզ դուրս գալը.... լաւ եմ հասկանում փորիդ ցաւը, վնաս չունի, թէև քեզ լաւ եմ ճանաչում... բայց լաւ է որ առ այժմ, գէթ թերթի պատուի և իմ համեստութեան վարագուրը չպատռելու համար լռեմ. ցտեսութիւն պ. բանսարկու և ազգային խլուրդ.

Սոկրատ Մ.-Գելոփեանց.

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ռուշտ 17 մարտ 96

Աստղ Արեւելեանի վերջին համարներում տեղւոյս ընթերցարանի մասին արած նկատողութիւնները մասամբ եւ վերաբերում են ինձ, որպէս վարչութեան նախագահի, բայց սրանով թոյլ տուէք յայտնել հրապարակաւ որ ես անձնական մեր հաշիւները մի կողմ դրած՝ այն տարուայ սկզբից վարչութեան անդամներին մի քանի անգամ ժողովի եմ հրաւիրել կարգի դնելու ընթերցարան----գրադարանի անկանոն դրութիւնը: Վարչութեան անդամներից շատերը այլ եւ այլ պատճառով չեն եկել ժողովի ուստի գրադարանապետ պարոնը համաձայն իւր քմաց, ամբողջ փակած է պահել ընթերցարանը, չկամենալով յանձնել բանալիները եւ ո՛չ ժողովի գալ. հետեւապէս ես ազատ եմ պատասխանատուութիւնից եւ հրաժարուած նախագահութիւնից:

Բ. Սողոմոնեանց.

Ռուշտ 18 մարտի 96.

Աստղիդ №10-ում Ռուշտից Գ. Ա. Յովսէփեանը իւր վրայ առնելով նախկին համարներից մէկում յայտնած լուրը, ճիգն է թափում որ գտնում արդարացնի իրեն և իմ հաղորդածս լուրը կրքի և անձնականի վերագրի ուստի իբր ըմբացուցիչ յայտնած լուրի թոյլ տուէք մի քանի խօսք ուղղել պարոնին:

Պարոն, դուք որ ճգնում էք արդարանալ պատճառաբանելով թէ 198-ղռն արդէն վճարել էք և անդորրագիր ևս ունիք փոխանակ 50-60 թուման արդիւնքի տուել էք մի ահագին ցուցակ ապառիկների չժողովելու պատճառը դուք էք թէ տուողները, որոց և ոչ մի անգամ չէք դիմել, այլ դուրս փոխարէն առնելով բոլոր հաշիւները գիշերը առանց յայտնելու ոչ ոքի, անյայտացել էք, թէ ո՞ր այդ դուք գիտէք և երբ նորից վերստին երևացել էք և ձեզ սափպել են բանի ուժով, նոր այդ ցուցակն էք տուել, եթէ դուք ազնիւ և ճշմարիտ մարդ էիք, ինչու համար փետրուարի սկիզբն տուած ներկայացման հաշիւը պիտի պահէիք մինչև յունիս և այն էլ ամենայն անուանով ժողոված գումարը, որի մի ժամ առաջ հասցնելը գէթ մի քանի մարդոց կփրկէր սովի ճիրաններից և վերջապէս ինչու այնքան ձեր գալուց յետոյ էլի ուշացրիք հաշիւ տալը, չլսելով մասնաւոր մարդոց ձեզ տուած խորհրդին, որ շտապեցնում էին ձեզ հաշիւ տալ: Միթէ այդ ազնւութիւն է ձեր կողմից, որ փոխանակ լաւութեան տալու յանդգնում էք հրապարակ գալ և արդարանալ:

Եւ վերջապէս դուք միևնոյն պարոնը չէ՞ք, որ սրանից երկու տարի առաջ, ինչպէս Թէհրանում նոյնպէս և այստեղ հանգանակութիւն բացիք յօգուտ Աբովեանի մահարձանի, բայց մինչև օրս չյայտնեցիք ոչ հրապարակաւ և ոչ մասնաւորապէս այդ դրամի գործադրութիւնը: Ասացէ՞ք այդ ևս, եթէ կարող էք, ձեզ ինչ, դուք սովոր էք այդպիսի պարագաներում դիմել... բայց դա ձեզ չի օգնել. իսկ մենք խոստովանում ենք տխուր ճշմարտութիւնը:

Լրատու.

ՆԱՄԱԿ ԴԱՎՐԻԺԻՑ

----

21 Մարտ 96.

Ի՞նչ է լրագրական թղթակիցների վիճակը մեզնում: Ահա մի հարց, որ մենք ուզում ենք պարզել:

Ինչպէս արդէն յայտնի է ամենքին իւրաքանչիւր լրագրի կամ թերթի թղթակիցը պարտաւոր է անաչառութեամբ գրել իսկութիւնը և ժողովրդի առաջ պարզել այն լաւ և վատ գործերը, որոնք կատարւում են յաճախ որ և է քաղաքի կամ գիւղի հասարակութեան մէջ, և գովել կամ պարսաւել ակնարկած գործը, եթէ արժանի է գովասանքի կամ պախարականքի, որով նա լինում

քում կամ բազմաթիւ դէպքեր, որոնք նշանաւոր են դառնում պարտաւորական զոհաբերութիւններով յօգուտ «Մատիցայի»: Պարտաւորական զոհաբերութիւնը սկսվում է գրեթէ այն օրից, երբ չեխը ծնվում, աշխարհ է գալիս: Մկրտութեան ժամանակ հիւրերի միջից սովորաբար մի յայտնի գումար է ժողովվում, որ եւ ուղարկվում է «Մատիցայի» գրասենեակը: Երբ չեխ երեխան դպրոց է մտնում, ծնողները կամենալով այդ հանդիսաւոր դէպքին մի առանձին փայլ տալ, յօգուտ «Մատիցայի» մի քանի գուլդէն են նուիրում: Մի դասարանից միւսն անցնելով՝ աշակերտներն իրանց խնայողութիւններից փոքր գումար են ժողովում, «Մատիցային» նուիրում:

Շատ գիմնազիոններում ու ռէալական դպրոցներում աշակերտները մի տարուայ ընթացքում՝ այնքան փող են ժողովել, որ կարողացել են ընկերութեան «Հիմնադիր անդամի» դիպլոմ ստանալ, Այդ տեսակ դիպլոմ ստանում է ամեն մի մարդ, որ առնուազն հարիւր գուլդէն է նուիրել: Դիպլոմը կախում են դասարանում նա աշակերտների հետ ի միասին դասարանից դասարան է փոխադրվում. որովհետեւ դասարանում տարին մի դիպլոմ է աւելանում:

Ներկայումս կառավարութիւնն արգելել է աշակերտներին՝ փող ժողովել յօգուտ «Մատիցայի»: Այժմ գիմնազիական դասընթացն աւարտած եւ հասունութեան վկայական ստացած աշակերտը մի անգամից մի քանի տասնեակ գուլդէն է ժողովում: Ստորին դասարաններում հանգանակութիւնը գաղտնի է կատարվում, արգելքը՝ ինչպէս սովորաբար լինում է, միայն զօրացնում է յօգուտ «Մատիցայի» գործելու եռանդը:

Երբ երիտասարդն այցետոմսեր է պատուիրում, տալիս է տպել «Մատիցայի» հրատարակած եւ նրա նշանովը զարդարուած հաստ թղթի վրայ: Այդ թղթերի վաճառումից գոյացած արդիւնքը «Մատիցայինն» է:

Որովհետեւ «Մատիցան» փոստի թուղթ ու ծրարներ էլ է հրատարակում, ուստի եւ սիրահար զոյգի սիրային նամակները եւս «Մատիցայինն» օգուտ են բերում:

Չեխը որ պսակվում է, դարձեալ «Մատիցայի» թղթերի վրայ տպագրուած հրաւէրներ է ուղարկում: Հարսանեաց խնճոյքի ժամանակ հիւրերն իրանց մէջ փող են ժողովում «Մատիցայի հարսանեկան դիպլոմը» ձեռք բերելու համար: Այդ դիպլոմով պէտք է զարդարուի նորապսակների ընդունարանը:

Չեխի մահից անգամ «Մատիցան» արդիւնք է ստանում: Նախ եւ առաջ գրեթէ իւրաքանչիւր Չեխ իւր կտակի մէջ որեւէ՝ մեծ թէ փոքր գումար է նշանակում յօգուտ «Մատիցայի»: Ապա այն պսակները, որ հանգուցեալի ազգականները, բարեկամներն ու ծանօթներն են դնում նրա դագաղի վրայ, շքեղապէս պատրաստվում են այն կանաչ տերեւներով խառն սպիտակ թերթիկներից, որ «Մատիցան» է վաճառում:

Յաճախ երկու վիճող, կռուող կողմեր ցանկանալով գործը հաշտութեամբ վերջացնել, մի մի գումար են նուիրում Ընկերութեանը: Գրազ են գալիս, իսկ տարուած գումարները մեծ մասամբ «Դպրոցական Մատիցան» է ստանում: Երբեմն փաստաբանները իրանց պաշտպանած գործից ստացած գումարից՝ բաժին են հանում յօգուտ «Մատիցայի»: Այդպէս եւ բժիշկները:

Չեխեր կան, որոնց համար յօգուտ «Մատիցայի» հանգանակութիւն անելը մի տեսակ հիւանդութիւն է դարձել:

Պրագայի «U Fleku» ճաշարանը ամբողջ Չեխիայում մեծ ժողովրդականութիւն է վայելում: Իւրաքանչիւր օր այդ ճաշարանը ժողով է այցելուների ահագին բազմութիւն՝ չեխ հասարակութեան զանազան խաւերից. գալիս են համալսարանի ուսուցչապետները, մատենագիրները, դատաւորները, արհեստաւորները եւ առեւտրականները: «U-Fleku» ճաշարանի մշտական այցելուների մէջ առաջնակարգ տեղ է բռնում կօշկակար Բիլէկը: Ամեն երեկոյ դուք կտեսնէք նրան այնտեղ նստած, պիլզնէրի բաժակը առաջնւր, գլխարկը ծոծրակին, բարեկամների հետ քաղցր զրոյցի մէջ:

Հէնց որ լսում է իննը ժամը նա տեղիցը բարձրանում է, մի մատուցարան ձեռքն առնում եւ գնում հիւրերի մէջ շրջելու: Նրանցից (իւրաքանչիւրի առջեւը կանգնում է նա----ծանօթ լինի թէ անծանօթ, միեւնոյն է, եւ մատուցարանը դէմ անում: Ամեն մի այցելու առնուազն մի կոպէյցէր է տալիս. ապա բոլորից յետոյ իւր տեղն է վերադառնում, համարում ժողոված կոպէյցէրները եւ յանձնում գանձարանին, որի բանալիները հերթով պահպանում են այցելուներից երկու հոգի:

Ամեն օր այդպէս հանգանակութիւն անելով՝ կօշկակար Բիլէկը, աւելի քան տասնեւհինգ հազար գուլդէն է ժողովել:

Գրեթէ իւրաքանչիւր չեխ հեղինակ իւր աշխատութիւնը հրատարակելով, յատուկ պարտականութիւն է համարում մի քանի գիրք՝ երբեմն տասնեակներով «Դպրոցական Մատիցային» նուիրել: «Մատիցան» վաճառում է, գոյացած արդիւնքը իւր գումարների վրայ աւելացնում: Բացի դրանից Չեխիայում շատ գրքեր են լոյս տեսնում, որոնցից գոյացած զուտ արդիւնքը բացառապէս «Դպրոցական Մատիցայինն» է համարում:

(Կը շարունակուի)

է հասարակութեան ազնիւ բարեկամը, որ նկատելով նրա վատ կողմերը և թերութիւնը, իր երեսին է տալիս, որպէսզի զգոյշ լինի միւս անգամ այդպիսի քայլ անելուց: Իսկ մեզնում այդպիսի թղթակցին ժողովուրդը կամ նոյն իսկ նկատողութեան առարկան ուղղակի իր թշնամին է համարում և ամեն բանէ պատրաստ է նորան թռչունի նման փետրել, եթէ միայն կարողանայ իմանալ թէ ով է գրողը:

Մեր ասածները ապացուցանելու համար յառաջ բերենք մի դէպք, որ վերջերումս տեղի ունեցաւ Թաւրիզում, և որը թարգմնելը նոյն իսկ մեղք է: Լիլավա թաղի ուսուցչական խմբի անդամք, երբ տեսնում են որ Նոր-Դարի յատուկ թղթակիցը իւր թղթակցութիւններով պարզ ու յայտնի է կացուցանում ժողովրդեան առաջ իրանց արարքները և այդպէս շարունակում է յարձակւել իրանց վրայ և պատառում է իրանց դիմակը, 1) խմբովին դիմում են տեղական Հայոց Սարաճեանին և պահանջում են նորանից, որ պատժէ այդ պարոնին, սակայն երկար վիճաբանութիւնից յետոյ սաբրեաութեամբ հեռանում են առաջնորդարանից: Հարցնում ենք այժմ ձեզնից, պարոն գանգատաւորներ, ինչ կ'նշանակէ որևէ լրագրի անյայտ թղթակցի դէմ դատ բանալ և նորան դատաստանի մատնել, արդեօք բարեխղճութիւն է այդ, դուք չէիք կարող ազնուութեամբ հերքել այդ ամենը, եթէ հերքելու միջոց ունէիք:

Մենք միտք չունինք պաշտպանել երբէք որևէ մի թղթակցի և պախարակել միւսին, սակայն դուք, պարոն ուսուցիչներ, որ մեր հասարակութեան ապագայ սերնդի դաստիարակներն էք, դուք, որ այդ սուրբ պաշտօնը մասնութիւնը յանձն էք առնում և կատարում, ապա ուրեմն ինքը ժողովուրդը և իւր ապագայ սերունդը ձեզնից ինչ օրինակ պիտի վերցնէ: Պատասխանեցէք խնդրեմ, եթէ ամեն մի թղթակից այդպիսի մանրութիւնների ենթարկւէր և գրկանքներ կրէր, ապա էլ ինչ օգուտ պիտի տար լրագիրը, չէ որ նա ազգի շահերին է նուիրւած և իւր նիւթը յաճախ առնում է գաւառական թղթակիցներից: Ի հարկէ ոչինչ:

Բայց էլ ինչ երկարացնենք. այս օրինակն էլ բաւական է Պարսկաստանցի թղթակցի վիճակը ներկայացնելու:

Ա. Յ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մի նշանաւոր ընծայ Վեհ. ՇԱՀԻ յոբելեանի առթիւ: Պարսկաստանի նահանգական շրջաններից ամեն մէկը առանձին առանձին ընծաներ են պատրաստում իրենց սիրելի Վեհապետի համար. սակայն մի ընծայ, որ ամենից աւելի աչքի է ընկնում իւր բարձր նշանակութեամբ Սադրազամինն (Եմին-Սուլթանինն) է: Նորին Մեծութեան նուէրը չէ ներկայացնում ոչ ոսկի ոչ գոհար, այլ մի նշանաւոր գրաւական Իր անտանման ժողովրդասիրութեան: Նորին Մեծութիւնը Իր 25,000 թումանի ռոճիկը նուիրել է արքունական գանձարանին ի դիմաց Թէհրանի սպանդանոցի վրայ գրւած 30,000 թուման տուրքի խառնանալով որոշել և մի ուրիշ աղբիւր մնացորդ 5 հազար թումանի համար: Բայց Ն. Մեծութիւնը լոկ դրանով չէ կամեցել բաւականանալ, միջոցներ է ձեռք առել ընդհանուր Պարսկաստանի համար ևս նոյնն անելու և յոբելեանից յետոյ որոշել է կատարելապէս ջնջել այդ հարկը: Վեհ. Շահն ևս իւր կողմից քանդակւած քարերի վրայ ֆերմաններ է պատրաստել տալիս, որ պիտի հագցուին մզկիթների պատերին. դա ինչպէս լսում ենք, պիտի պարունակէ մինչև անգամ և մի նզովք գալ սերնդի համար, որ կը համարձակւի ջնջել այդ որոշումը: Այս ձեռնարկը բարձր լինելով որև է գովասանքից մենք հրաժարւում ենք մեր կողմից մի բառ անգամ աւելացնելու:

Անցեալ կիրակի փոխանորդ Տայլըր ընդհանուր ժողովի Լը հրաւիրեց Թէհրանի Տայ Տասարակութեան Վեհ. Շահի յոբելեանին մասնակցելու նպատակի վրայ խորհրդակցելու:

Մի քանի ներկաներ կարծիք յայտնեցին, որ աւելի լաւ կը լինի փոխանակ պարսկաստանի բոլոր քաղաքների Տայերը առանձին ---առանձին մասնակցելու, ամենը միանային և արտայայտէին ամբողջ պարսկաստանի Տայութեան զգացումները ներկայացնէր:

Սակայն միւսանի մարդիկ 'ի միջի այլոց և փոխանորդ Տայլըր, խօսելով յանուն ընդհանուր պարսկաստանի Տայոց, վստահացրին ժողովին, որ նրանց վրայ յոյս դնելը անօգուտ է. որովհետև «ինչպէս իւրաքանչիւր անհատ այնպէս էլ իւրաքանչիւր քաղաք՝ իւր ձևն ունի»: Այս խօսքից յետոյ անցան մի մասնաժողով ընտրելու գործին: Փ. խանորդ Տայլըր նաև ծրագիրը կազմող մասնաժողովի անդամներից մի քանիսը առաջարկեցին, որ եթէ կարելի է իրենց կազմած ծրագիր անփոփոխ մնայ, ժողովը ըմբռնութիւն յայտնեց և նոր ընտրութիւն պահանջեց, զաղտնի բուէով, բայց փոխանորդ Տայլըր և ժողովի մի մասը զայրանալով ըմբռնութիւնը թողին զաղտնի բուէարկութեան Տամար և այսպիսի մի ընտրութիւն տեղի ունեցաւ: Փոխանորդ Տայլըր մի առ մի կարդաց իր պատրաստած յանձնախմբի անդամների անունները և առաջարկեց թէ ով որ սրանց ընդունում է թող մատը բարձրացնէ: Ով որ ծանօթ է մեր մ'իամիտ Տասարակութեան Տետ գիտէ արդէն, որ այդ ձևով մեկնաբանել մի ձեռնարկութիւն էին կատարում ոչ թէ ընտրութիւն: Ակիլին ընտրեցան այն մարդիկ, (մի շատ աննշան փոփոխութեամբ) որոնց անփոփոխ մնալու Տամար միքիչ առաջ ժողովը առարկութիւն յայտնեց և նոր ընտրութիւն պահանջեց:

Ընտրուածներն են.Պ.Պ Դոքթոր Պօյաճեան, Արշակ խան Գ. ... Սուլթան խան Գ...եան, Յովսէփ Թ...եան, Յովհաննէս խան Մասէհեանց, Միհրան խան Գ...եանց, Ղուկաս ...եանց, Միքայել ..., Զաքարեանց Սարգսեանց:

Անթիվ օգուտ քաղելով յայտնում ենք, թէ մենք յոյս ունինք, որ ամբողջ Պարսկաստանի Տայը չի մնալ իր հայրենասիրական զգացմունքը յայտնելու այն Տայրախնամ Վեհապետին, որոյ բարձր հովանու տակ գրեթէ կէս դար վայելել է քաղաքացիական կատարեալ ազատութիւն, կրկնում ենք, յոյս ունինք, որ նա ցոյց կը տայ թէ ինքը արժանապէս գնահատել գիտէ բարին, լաւը ազնիւը և գիտէ նաև Տաշիւ պահանջել իր Տամերաշխութիւնը շահաշահ գործածողներից:

Երեկ երեկոյ տեղի ունեցաւ Վեհ. Շահի յոբելեանի առթիւ կազմւած յանձնաժողովի առաջին նիստը: Օրակարգի առաջին առարկան էր Թէհրանի հայերի կողմից գրուելիք թանաքամանի պատրաստելու ձևը. թեր ու դէմ վիճաբանութիւնից յետոյ յանձնախումբը իր միջից որոշեց մի ստորամասնախումբ և նրան յանձնեց այդ հոգը, հրահանգ տալով որ թանաքամանը պատրաստւի այնքան թանկագին որքան կը ներէ իրենց բիւջէն:

Երկրորդ առարկան էր ուղերձի և իւր շրջանակի խնդիրը, որը բնականաբար մի կարևոր խնդիր լինելով տեղի տւեց երկար վիճաբանութեան, ապա մասնախումբը մի երրորդ ստորամասնախումբ որոշեց, որի պաշտօնը կը լինի ուղերձի խմբագրութիւնը և շրջանակի պատրաստելը:

Իսկ երրորդ առարկան էր հանգանակութեան խնդիրը, և հետևեալ ձևով կարգադրւեցաւ: Ամեն մի արհեստի ամբողջ դասակարգը յանձնւեց իւր գլխաւորին, այսպէս ասած ուստաբաշուն, իսկ դրանցից դուրս անձնաւորութիւնների անուանացուցակը յանձնւեց մասնաժողովի անդամներին, որոնք հերթով պիտի դիմեն յարգելի հասարակութեանը:

Մասնաժողովը որոշեց նաև մի շքեղ դրօշակ՝ հանդէս տալ Հայ հասարակութեան կողմից, որ պիտի խնդրի և Արեգակնափայլ Շահի ներկայութիւնը:

Թէհրանի Ուսումնասիրաց ընկերութեան մասնաժողովը, իւր այսօրուայ նիստում. որոշեց միաձև զգեստ պատրաստել ընկերութեան Հայկական դըպրոցի աշակերտների համար, Վեհ. Շահի յոբելեանի առթիւ:

Ղազվինից ստացանք մի նամակ, որից քաղում ենք հետևեալը «Ամսոյս 19-ի առաւօտը անձրևում էր, մի քանի ժամ անց ապա անձրևը փոխւեց կարկուտի, նմանը չը տեսնուած մեծութեամբ, (16—20 մսխալ ծանրութեամբ) կարկուտը դադարելուց յետոյ Թէհրանի և Ռաշտի դարվազաներից (քաղաքադուռ) սկսեց սաստիկ հեղեղը մտնել քաղաքի ներսերը, 300 տներ խախտ քարուքանդ եղան, վնասւած այգիների թիւը անհաշւելի է, սակայն մարդու կորստի համար դեռ ևս մի որոշ լուր չը կայ:

Թերթիս 10-երորդ համարում Ռաշտի նամակի մէջ սխալ է այն լուրը թէ «Ցիլանը իւր շրջապատ գաւառներով ունի 5 հազար բնակիչ», ոչ թէ հինգ հազար այլ 350 հազար պէտք է լինէր:

Դավրէժի մեր յատուկ թղթակիցներից մէկը յայտնում է որ Լիլաւայի ընթերցարանի ընդհանուր ժողովում որոշուեցաւ շաբաթական մի օր ևս յատկացնել մասնաւորաբար կանանց ընթերցանութեան համար: Թէհրանի Րաֆֆի ընկերութեան ուշադրութիւնն ենք հրաւիրում, որ գէթ հետևէ այդ նախանձելի քայլին:

Նոյն տեղից մեր մի ուրիշ թղթակիցն ասում է. Փոխանորդ հայրը մի շրջաբերականով, կրկին ժողովի հրաւիրեց երկթաղի հայ հասարակութեան բարեգործական ընկերութեան վարչական մարմինը կազմելու համար. սակայն, այս անգամ էլ ապարդիւն անցաւ որովհետև հրաւիրեալ հասարակութիւնը փայլում էր իւր բացակայութեամբ. թղթակցի խօսքերին նայելով սոյն ընկերութիւնը նպատակ ունի պահպանել և մի աղքատանոց. անդամավճարը հարուստների համար 3 թուման իսկ միջին դասակարգի մէկ թուման է որոշւել:

Մարաղայից գրում են, որ մի հայ կին թոկով խեղդել է իրեն, պատճառն անյայտ է:

Ն. Ջուղայից մեզ գրում են, որ անցեալ տարւայ սեպտեմբեր ամսում հնդկաստանի Ջաւայ կղզու Բաթավիայ քաղաքում ի տէր հանգաւ հայ ազգութեան պատւաւոր անդամ պ. Գրիգոր Ե. Գասպարեանն. ըստ մեր ստացած նամակի հանգուցեալը 3,000 գիլդր նուիրել է յանուն հայ ազգի աղքատաց:

Լուր է պտտում, թէ Թավրիզում մեծ խռովութիւն և յուզում է առաջացել կենտրոնական մթերքի սղութեան պատճառով, մինչև անգամ խօսւում է թէ այդ առթիւ ընդհարումներ էլ են տեղի ունեցել ժողովրդի և կառավարութեան մարդկանց մէջ. թէ որքան ճըշմարտութիւն կայ այդ լուրի մէջ, չենք կարող երաշխաւորել մինչև որ արժանահաւատ աղբիւրներից հաստատ լուրեր չը հասնին մեզ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սուլթանի վախը

Ըստ հին սովորութեան, Ռամազանի 15-ին Սուլթանը պիտի երթար Սթամբուլ մարգարէի վերարկուն համբուրելու, բայց այդ կատարել է զարմանալի ահա դողով և չտեսնուած նախազգուշութիւններով, որովհետև ժողովրդի լարւած մտքերը, ցոյց տւած դժգոհութիւնը, տեղի է տւել Սուլթանին և պալատականներին հաւատալու, որ առաջինի կեանքի դէմ դաւադրութիւններ է լինում, որով Սուլթանին այդ վտանգից ազատ պահելու համար, պալատից մինչև «Թոփ Ղափու» տանող քանի քանի փողոցները պատրաստելուց յետ նա միայն Ղալաթայի փողոցից է անցնում ժողովուրդը շփոթեցնելու համար և այս 15.000 զօրք նորա անցնելիք փողոցները և կամուրջն էին հսկում, հազարաւոր ոստիկաններ և ժանդարմներ վխտում էին ամեն անկիւն: Նախազգուշութիւններից ամենակարևորն այն էր որ մօտաւորապէս 1000 հոգի հայ և թիւրք ձերբակալւել են, որոնք հաւանական է որ երկրորդ օրը պիտի ազատւին......

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ՝
Աստղ-Արևելեան Ընկերութիւն
ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ
Մակար Պ. Մակարեանց

Զաւա-հայ տպարան Թէհրան.

---

1) Ի հարկէ, շատ լաւ է անում, բայց կարծում ենք վատ չէր լինի, եթէ մի քիչ էլ իր դիմակը բարձրացնէր: Խմբ.